

xiv, 479).

No sempre s'ha estat d'acord en l'origen últim de tot això: uns posen més de relleu el nexa indubtable amb el mot llatí, antic i no absent dels clàssics (si bé de to familiar, en part infantil), PŪPA 'nena', també 'nina (de jugar)', PŪPUS 'nen', que en els diminutius *pūpilla*, *pupillus*, és plenament clàssic; i es decanten a veure-hi herència del llenguatge tradicional i element de data indoeuropea; altres posen més en valor l'element hipocorístic i de creació elemental popular que hi ha en tot això (cf. Stolz, *IdgFgn.* xv, 62); en extrems oposats, Persson (*Beiträge zur idg. Wortfg.*, 1910, I, 246-7), que s'atè totalment a allò, i Spitzer (*Litbl.* 1917, 325) i d'altres, a això; Gröber (*ALLG* IV, 463), M-Lübke (*REW*, 6854), Walde-H. II, 389-90, Pok. (*IEW*, 848-5), concedeixen més o menys, o deixen aquiescència més o menys gran, als dos punts de vista, y convé posar-se entre aquests i rebutjar el del primer.

En primer lloc tothom està d'acord que aquí tenim una base PŪPP-, amb u breu i consonant geminada, no pas PŪPA, -Ūs (ja Varró, Marcial, Catul en llatí). Però difícilment bastaria equiparar-ho a desviacions intensives o expressives del cos fonètic, com en CŪPPA/CŪPA, o els casos de MICA, TOT. Car també és indubtable que el quadre semàntic és més ampli que el nom de la mamella i el mamar, i la designació objectiva de la joveneta. En particular hi hem de posar el grup del fr. *popée* 'nina de drap o de jugar, ninot', ross. Nord *popard* id. (*Alcm*), al. *puppe*.¹ D'altra banda una sèrie de noms de la poncella i elements vegetals anàlegs: *póp* a la Vall Ferrera (Areu, *popét* Tor, *BDC* xxiii, 304), *popó* a la Vall de Barravés (*BDC* VI, 33); it. *poppina* 'borró'. Si recordem que *PONCELLA* és alhora això i 'noieta' el nexa amb PUPA salta a la vista.

Més fort, però, el fet d'haver-hi variants semàntiques i vocàliques que ens acosten a la idea de mamar, i alhora, fonèticament ens aparten: engad. *pop* 'criatura de pit', del·línès *pipou* 'poncella' (*TdF*). Això ja tendeix a debilitar la teoria del punt de partida uniforme i antic, però més la destrueix el fet que hi ha variants fonètiques més greus, que varien també en les consonants: it. dial. *póccia* 'mamella' [princ. S. xvi, Aretino] i avui «scherzevoles»; a les Landes hi ha *puŷχà* «téter» a tota la meitat NO., en lloc de *pupà*, i hi ha *ŷxinà* en una llengua del Nord. En altres formes dialectals o socials l'it. coneix *ciuccia* amb el valor de *poccia* i *poppa*.

En fi tindrem ben present que aquest tipus general fonètic-semàntic es repeteix ací i allà, esporàdicament, però molt, en altres famílies indoeuropees (i segurament d'altres soques lingüístiques): letó *pups* 'pits de dona', *paup* 'botir-se', lit. *pupela*, -ele, *pupole* 'borró, poncella' («knospe»), alb. *pupëzë*, id., i l'irl. ant. *ucht* 'pit', que sembla correspondre a una base pre-cèltica PUP-TU- (Pok.).

En conclusió, doncs, no rebutgem pas del tot les teories d'antecedents antiquíssims, però a condició de posar en primer pla la de la re-creació constant i variant per part de l'element popular primari: la cosa po-

gué començar des de molt abans però s'hi ha superposat la creació elemental de data merament llatina i molt més encara la de data romànica. Sens dubte tampoc no podem descartar que això ja tingués arrels propiament des de la Itàlia romana, car hi ha una forma derivada que, per raons morfològiques, ja hagué de néixer des de molt antic.

Ja d'abans de l'Ed. Mj. En una forma *PŪPĒA o *PŪPPĒA (o -ĪA). La que ha donat **pōpia* en la nostra toponímia, on apareix com a genèric o pre-topònim, de turons de forma arrodonada, o sigui el que en francès se'n diu *mamelon*, i que en bastantes zones gallegoportugueses o castellanés té formes provinents de MAMMŪLA (gall. *mámoa*, cast. dial. *mambla*). En alguns punts *pōpia* s'ha fossilitzat com a NL, en altres però és encara viu com a genèric, i en tots havia estat apellatiu, puix que du sempre l'article *La Pōpia* (amb dissimilació en un cas *la Cōpia de Puiggròs*, a la Serra de Rubió, entre Odena i la comarca de Bages, 1932--): *la Pōpia* es repeteix molt pel Penedès i cap al Gàia, sempre designant aquesta mena de turó baix, ample i arrodonat (un, cap a l'Arboç 1955, p. ex., i molts per tota aquella zona, 1930, 1935, 1956 etc.). N'és diminutiu el nom d'*El Papiol* (dissim. de *popiol*), que no és solament el de l'important poble del Baix Llobregat, al costat d'un parell de turons d'aqueixa forma, car també reapareix, com a *Papiol* i *Papiolet*, nom de singles llogarets i d'algun NL, entre el Baix i Alt Penedès. Que tant des del punt de vista formal, com del semàntic, això és inseparable de l'it. *poppa*, oc. i cat. occid. *popa*, 'mamella', salta a la vista.

En realitat crec que això ja està documentat en llatí, almenys llatí vulgar, sinó que en un significat més secundari, per comparació de forma: un cap-gros de granota, la forma del qual s'assembla a la de la mamella i a la del *mamelon*; amb aquest sentit figura en Polemius Silvius (gallo-romà del S. v d. C.), en la llista de noms de rèptils i insectes, sense definició, però ha de ser el 'cap-gros': car d'aquí ve, com ja indiquen Jud (*BGPSR* XI, 41) i Haust (*Dict. Liégeois*, 497), el su.-fr. *poche* (*potə*) i való *poŷgŷl* 'cap-gros'.

Popia figura amb el sentit 'llosa, culler' en el *Testamentum Porcelli* (ed. Bücheler), faula milèsia en ll. vg. d'època imperial, i en alguna glossa (greco-ll., i per tant molt antiga: «*popia*: ζωμῆρυστος» = 'cuiller à potage', *CGL* III, 366.30), i en aquest sentit s'ha mantingut *poche* en dialectes francesos i francoprovençals (Cornu, *Rom.* xxxii, 126), en part en el diminutiu *pochon*, que significa el mateix a Lió, i 'pupes del trineu' al cantó de Vaud (*REW* 6653).

En un mot podem rectificar sense por el dictamen «origen desconegut» que posen Walde-H. (*Lat. Etym. Wörterbuch* i tàcitament Meyer-Lübke, *REW*) al llatí vg. *popia* 'llosa' i 'cap-gros'. Més que més tenint en compte que el nostre tipus **popiol* (> *Papiol*) reapareix també a Bèlgica amb tals significats: *popioule* 'noieta presumida', 'posturera' (Kocher; Barbier, *RLR* LXV, 1ss.; *REW* 6854.1, lín. 15): car aquí, com ja ens mostra el seu equivalent al. *zier-puppe*, tornem a tenir el significat de 'nina de joc, nina de llaços', que és el